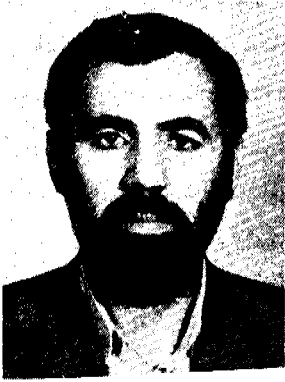
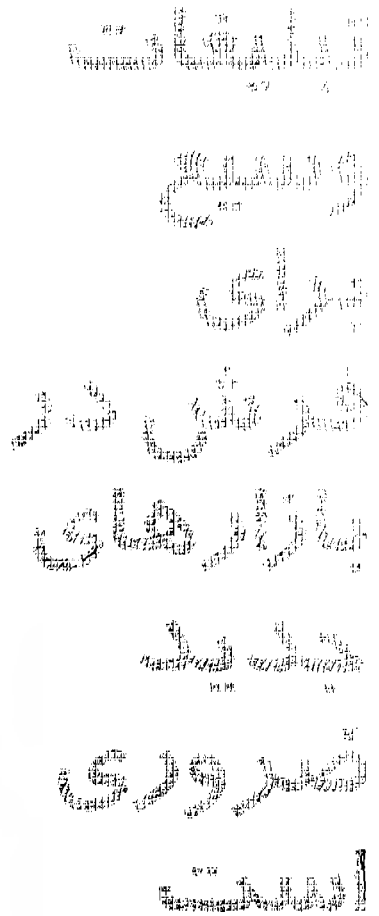

اشاره:

هنر قالی‌بافی در ایران سابقه ۲۵ قرن دارد. این هنر ملی در قرون گذشته نه تنها فرهنگ ایرانی، اسلامی را با خود حمل نموده، بلکه زمینه اشتغال هموطنان را فراهم می‌کرده است. در حال حاضر حدود ۱۰ میلیون نفر از جمعیت کشور در بافت قالی و فعالیت‌های جنبی آن مشغول هستند و از این طریق ارتزاق می‌کنند. تولیدات این جمعیت انبوه تنها در داخل کشور به فروش نمی‌رود، بلکه صدور آن به بازارهای جهانی، می‌تواند استمرار تولید و اشتغال آنها را فراهم سازد.

مأسفانه در دو سال گذشته بازار جهانی فرش راکد بوده و صادرات فرش کاهش یافته است، با این روند تولید آن نیز تهدید می‌شود. چاره‌اندیشی برای خاتمه دادن به رکود بازار و ادامه تولید فرش، نه تنها درآمد ارزی کشور، بلکه ارتزاق جمعیت بزرگی را میسر می‌سازد. خبرنگار نشریه «بررسی‌های بازرگانی» در گفت‌وگو با آقای مهدی کیوان‌راد مدیرکل بازرگانی کمیته امداد امام خمینی (ره)، عمده‌ترین موانع و مشکلات صادرات فرش را جویا شد. وی پس از پیروزی انقلاب اسلامی مدتی قائم‌مقام بازرگانی داخلی و مسؤول امور استان‌ها در وزارت بازرگانی بوده و از ۱۰ سال پیش تا کنون مدیرکل بازرگانی کمیته امداد امام خمینی (ره) است. ما حاصل این گفت‌وگو را با هم می‌خوانیم.

به ۹۰۰ میلیون دلار تنزل یافت و سال بعد نیز این روند کاهنده ادامه یافت. کاهش زمان بازپرداخت ارز و تعیین قیمت‌های صادراتی دلایل عمده این کاهش بود. ارزش صادرات فرش ایران به آلمان که بزرگ‌ترین بازار آن است از حدود یک میلیارد مارک در سال ۷۳ به نصف آن در سال ۷۴ رسید.

○ یک میلیون و سیصد هزار دار قالی در ایران وجود دارد که دو میلیون قالی‌باف بر روی آنها کار می‌کنند. در بافت فرش و فعالیت‌های جانبی آن حدود ۹ تا ۱۰ میلیون نفر اشتغال دارند.

■ در حال حاضر تولید فرش در ایران چه وضعیتی دارد؟

لا فرش، صنعت عظیمی در ایران از لحاظ اشتغال‌زایی، ارزآوری و ارزش افزوده است. یک میلیون و سیصد هزار دار قالی در ایران وجود دارد که دو میلیون قالی‌باف بر روی آن کار می‌کنند. در کنار بافت قالی، صنایع دیگری چون پشم‌ریسی، نخ‌ریسی، رنگرزی، طراحی، گره‌زنی، چله‌کشی، شست‌وشو، رفو و... وجود دارد. در این هنر ملی حدود ۹ تا ۱۰ میلیون نفر از جمعیت کشور اشتغال دارند. با وجود سابقه دیرینه هنر قالی‌بافی در ایران، به این صنعت باید رسیدگی شود. ارزش صادرات فرش در سال ۷۳ به یک میلیارد و ۷۰۰ میلیون دلار رسید که این رقم در سال ۷۴ با کاهش چشمگیری

تجارت فرش باید با ویژگی‌های بازارهای بین‌المللی همگام شود و یکی از این مشخصه‌ها «کشایش اعتبار» است.

○ تثبیت نرخ ارز و کاهش مهلت بازگرداندن آن، ممنوعیت انتقال و اریزنامه به غیر و فقدان توان رقابت صادرکنندگان ایرانی، بر صادرات فرش دستباف اثر می‌گذارد.

■ با وجود رقابیی چون هند، چین، پاکستان، ترکیه، نپال و... در بازارهای جهانی، فرش ایران چگونه می‌تواند در رقابت پیشی بگیرد؟

□ کشورهای رقیب برای مشتریان خود تسهیلاتی قایل شده‌اند، در حالی که قوانین و مقررات ایران تکنه‌هایی را برای صادرکنندگان ایجاد کرده است. کشورهایی که هم‌اکنون به تولید و صادرات فرش مبادرت می‌ورزند، صدور آن را تجارتي ارزآور قلمداد می‌کنند. برای رقابت با این کشورها باید تسهیلاتی برای صادرکنندگان قائل شد. دولت باید از صادرکنندگان فرش حمایت کند و مقررات را به نفع آنها وضع نماید.

■ امتیاز واردات در مقابل صادرات به منظور جبران زیان صادرکنندگان برقرار شده، آیا شمار کالاهای قابل ورود به این منظور کافی است؟

□ در ۲۹ قلم کالایی که ورود آن در مقابل صادرات از سوی وزارت بازرگانی مجاز اعلام شده، برخی از آنها از چند قلم کالا تشکیل شده است. اگر دولت با انتقال و اریزنامه به غیر موافقت کند، این اقلام کافی به نظر می‌رسد.

○ کاهش زمان بازپرداخت ارز و تعیین قیمت‌های صادراتی سبب شد ارزش صادرات فرش ایران از یک میلیارد و ۷۰۰ میلیون دلار در سال ۷۳ به ۹۰۰ میلیون دلار در سال ۷۴ کاهش یابد.

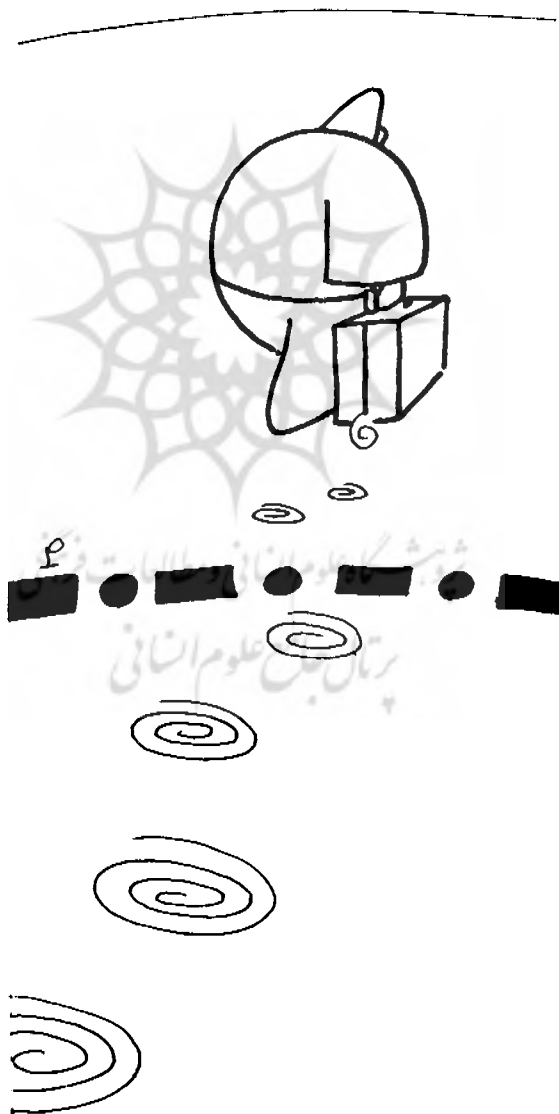
■ با توجه به کاهش ارزش صادرات فرش لطفاً بفرمایید مشکلات مترتب بر آن چه بوده است؟

□ سیاست تثبیت نرخ ارز، کاهش مهلت بازگرداندن ارز از ۱۴ ماه به ۶ ماه، ممنوعیت انتقال و اریزنامه به غیر، فقدان توان رقابت صادرکنندگان ایرانی در اثر بالا بودن قیمت‌های فرش صادراتی ایران، از جمله این مشکلات بوده که بر صادرات فرش دستباف اثر گذارده است. این مشکلات از آغاز سال ۷۴ بر صادرات فرش ایران سایه افکند.

■ مشکلات مترتب بر قوانین و مقررات صادرات فرش چیست؟

□ بزرگ‌ترین مشکل، ممنوعیت انتقال و اریزنامه ارزی از سوی صادرکننده به واردکننده می‌باشد. ■ به نظر شما صدور فرش از طریق کشایش اعتبار اسنادی چه مزایایی دارد؟

□ بسیاری از تجار خارجی به خرید فرش ایران علاقه‌مند هستند، اما بازرگانان ایرانی شناخت کافی از آنها ندارند. کشایش اعتبار و صدور فرش از این طریق، فرصت خوبی برای صادرات فرش و فروش آن به تجار خارجی است. برای ورود به بازارهای جدید که هنوز شناخت کاملی نسبت به خریداران فرش ایران وجود ندارد، بهترین شیوه صادرات، کشایش اعتبار است، زیرا پول صادرکننده را تضمین و حضور مستمر او در بازار را میسر می‌سازد.

۴۰ میزان تولید فرش ماشینی از حدود ۱۹ میلیون متر مربع در سال ۱۳۶۸ به ۲۵ میلیون متر مربع در سال گذشته افزایش یافته است. دولت مجوز احداث کارخانه‌های فرش ماشینی را صادر می‌کند، اما این امر در درازمدت معضل بزرگی برای صادرات فرش دستباف خواهد شد.

در گذشته مردم به دور از خطرات بهداشتی، فرش دستباف را در منزل استفاده می‌کردند و پس از چند سال آن را به قیمت‌های بالاتر می‌فروختند. اما حضور فرش ماشینی در کنار فرش دستباف به‌ویژه در نمایشگاه‌های خارجی به‌عنوان یک رقیب برای فرش ایران مطرح شده و لطماتی به صادرات آن وارد می‌کند.

■ شرکت در نمایشگاه‌های مختلف چه فوایدی برای صادرات فرش ایران دارد؟

تا یکی از راه‌های تبلیغات فرش ایران حضور در نمایشگاه‌های تخصصی فرش در داخل و خارج از کشور است. شرکت در نمایشگاه‌های خارجی سبب می‌شود که ملل دیگر با فرش ایران از نزدیک آشنا شوند.

کمیته امداد امام خمینی (ره) تاکنون در چند نمایشگاه خارجی و نمایشگاه تهران حضور فعال داشته که نتایج مثبتی نیز در برداشته است.

با شرکت در نمایشگاه‌های خارجی طیف تجارت فرش گسترده‌تر می‌شود. برای حضور تجار خارجی در نمایشگاه فرش تهران نیز باید

موانع ورود آنها برداشته شود.

مقررات دست‌وپاکیر باید از میان برداشته شود تا تجار بتوانند با استفاده از تسهیلات بانکی و کارت‌های اعتباری،

کشورهای رقیب فرش ایران برای مشتریان خود تسهیلاتی قایل شده‌اند. در حالی که مقررات کنونی، تنگناهایی را برای صادرکنندگان ایرانی ایجاد کرده است.

■ با توجه به شرایط کنونی، قاچاق فرش مشاهده می‌شود.

چه عواملی در این پدیده مؤثر است؟

۱. هنگامی که راه درست مسدود شود، راه‌های خلاف باز می‌شود. اشکالاتی که در مقررات و قوانین مترتب بر امر صادرات فرش وجود دارد، از جمله بالا بودن قیمت‌های صادراتی و... کسانی که به صادرات فرش اشتغال دارند را وادار می‌کند به افرادی که کارهای مابه‌النفاقی انجام می‌دهند، مراجعه کنند. این افراد که هیچ‌گونه هویتی ندارند و فقط در قبال صادرات فرش مبالغی دریافت می‌کنند، فرش‌هایی را خارج می‌نمایند، بدون آنکه مالیات‌های دولت را بپردازند. این گروه مقدار زیادی ارز به صورت «فرار سرمایه» از کشور خارج کرده‌اند.

■ خروج فرش از طریق مسافر چه زبانی به صادرات فرش وارد می‌سازد؟

این موضوع دست قاچاقچیان فرش را بازگذاشته تا بتوانند فرش‌های باکیفیت را به راحتی از کشور خارج کنند. متأسفانه این کار به صورت یک شغل مضر در جامعه اسلامی

درآمده و به صادرات فرش دستباف لطمه زده است.

■ تولید فرش ماشینی به عنوان رقیب فرش دستباف آیا به

صادرات فرش ایران لطمه زده است؟

فرش ایران را خریداری کنند.

نمایشگاه فرش تهران در پنج سال برگزاری از جهت تشکیل آن موفق بوده، ولی در اثر مقررات ناپایدار نتوانسته است مانند نمایشگاه‌های خارجی به صادرات فرش رونق بخشد. در حالی که این نمایشگاه بسیار گسترده و برای تاجر ایرانی بهترین موقعیت است که بتواند شریک خارجی خود را دعوت کند. لازم است ضوابط کنونی از جمله صدور روادید برای مشتریان خارجی حل شود تا جایگاه نمایشگاه تهران بالاتر از نمایشگاه‌های خارجی شود.

○ اگر دولت با انتقال واریزنامه به غیر موافقت کند، فهرست ۲۹ قلم کالای مجاز برای واردات در مقابل صادرات کافی است.

■ پیشینه ورود کمیته امداد امام خمینی (ره) به کار تولید و صادرات فرش را تشریح فرمایید.

□ با تأسیس این نهاد بر مبنای توصیه حضرت امام خمینی (ره) کمیته به کار خودکفایی افراد تحت پوشش خود پرداخت. از جمله این فعالیت‌ها که در جهت خودکفایی افراد تحت پوشش صورت گرفت، تولید فرش بود. در سال‌های پس از پیروزی انقلاب اسلامی پیشرفت‌های چشمگیری در زمینه کمیته و کیفیت فرش دستباف در این کمیته صورت گرفته است.

امروز حدود ۲۶ هزار دار قالی و یک‌هزار دار گلیم در سراسر کشور زیر نظر کمیته امام در حال فعالیت است و سالانه ۸۰ هزار متر مربع تولید دارد.

کمیته، مواد اولیه را با قیمت تمام‌شده در اختیار افراد تحت پوشش قرار می‌دهد. بافندگان با نظارت استادکاران به تولید فرش می‌پردازند و آن را به قیمت روز به کمیته امداد یا بازار آزاد می‌فروشند.

■ میزان صادرات فرش کمیته امداد امام خمینی (ره) چقدر است؟

□ سهم کمیته امداد در بازار فرش درصدی از صادرات آن است. فرش‌های تولیدی در کمیته غالباً به صادرکنندگان بخش خصوصی فروخته می‌شود و آنها کار صادرات را انجام می‌دهند.

اهم اهداف کمیته، تولید بیشتر همراه با کیفیت بهتر است تا فرش‌های تولیدی به بازارهای مختلف صادر شود.

■ بازارهای فعال فرش‌های تولیدی در کمیته امداد در چه

مناطق هستند؟

□ بازارهای فعال عبارتند از: المان، فرانسه، مالزی، فیلیپین، اندونزی و آفریقای جنوبی.

■ برای ورود به بازارهای جدید چه برنامه‌هایی را پیشنهاد

می‌کنید؟

□ اکثر بازارهای جدید، «فرش ایران» را نمی‌شناسند. مرکز توسعه صادرات ایران باید تبلیغات وسیعی را در این بازارها انجام دهد و دولت در این امر یارانه پرداخت کند.

برای اینکه فرش‌های ایران با تولیدات کشورهای هند، چین، نپال، پاکستان و... در بازارهای مختلف به رقابت بپردازد، باید تبلیغات را گسترش داد.

■ به نظر شما تأسیس کارگاه‌های بزرگ برای تولید فرش با کیفیت، تا چه حد مثمر ثمر است؟

□ ایجاد چنین کارگاه‌هایی برای آنکه یک استادکار ماهر بتواند بر بافت فرش نظارت بیشتر و بهتری داشته باشد، لازم است. البته در این امر نباید سودجویی و انحصارطلبی در نظر باشد. ایجاد این‌گونه کارگاه‌ها به دلیل بهبود کیفیت فرش می‌تواند صادرات بیشتر آن را به دنبال داشته باشد. اعتبار کنونی فرش ایران مربوط به فرش‌های قدیمی که در این‌گونه کارگاه‌ها بافته شده است، می‌باشد.

■ برای گسترش صادرات فرش چه توصیه‌ای به دولت

دارید؟

□ دولت باید افرادی را به تصمیم‌گیری بگمارد که اعتقاد قلبی داشته باشند، صادرات فرش به نفع کشور است.

○ حدود ۲۶ هزار دار قالی و ۱۰۰۰ دار گلیم در سراسر کشور زیر نظر کمیته امداد امام فعالیت دارند و سالانه ۸۰ هزار متر مربع زیرانداز تولید می‌کند.

تثبیت مقررات فرش دست‌کم برای پنج سال، افزایش مهلت بازگشت ارز به ۱۴ ماه، انتقال واریزنامه از صادرکننده به واردکننده و تبلیغات در بازارهای جدید از جمله توصیه‌های من به دولت است.

